

Provinciale Staten van de Provincie Fryslan
Postbus 20120
8900 HM LEEUWARDEN

Leeuwarden, 29 maart 2022

Verzonden, **29 MAART 2022**

Ons kenmerk : 01978318
Afd./Opgave : Klimaat en energie
Behandeld door : 
Uw kenmerk :
Bijlage(n) : Evaluatie Besparingsregelingen

Onderwerp : Evaluatie en wijzigingen subsidieinstrumenten Energiebesparing

Geachte Statenleden,

Om energiebesparing in Fryslân extra te stimuleren, kennen wij als provincie een aantal subsidieinstrumenten. Het gaat hier om een Friese aanvulling op isolatiemaatregelen en een subsidie aan het Nationaal Warmtefonds. Wegens aanpassingen vanuit het Rijk is er een kwantitatieve evaluatie van de betreffende instrumenten gemaakt, om op basis van die evaluatie passende wijzigingen binnen onze huidige subsidieinstrumenten te kunnen maken.

Friese plusregelingen

Op 12 november 2021 heeft minister Ollongren het nationaal isolatieprogramma gepresenteerd. Voor dit programma werd op Prinsjesdag 514 miljoen euro gereserveerd. Het nationaal isolatieprogramma biedt mogelijkheden voor onder andere woningeigenaren om de woning beter te isoleren. De Investeringssubsidie duurzame energie en energiebesparing (hierna: ISDE) en Subsidie energiebesparing eigen huis (hierna: SEEH) worden voortgezet en het subsidiepercentage wordt verhoogd. Deze wijziging vanuit het Rijk zal zodanig worden doorvertaald dat de Friese aanvulling aan woningeigenaren en verenigingen 10% van de totale investering blijft bedragen.

Daarnaast kent de Friese plus veel animo. Het subsidieplafond van de plusregeling ISDE dreigt te worden bereikt voor het einde van de regeling (31-12-2022). De plusregeling SEEH is nog open voor VvE's. Echter is er sinds september 2020 geen enkele aanvraag van een VvE ontvangen. Op grond van de plusregeling ISDE, bedoeld voor woningeigenaren, verlenen we elke maand ongeveer een ton als aanvullende subsidie. De behoefte is hier dus veel groter dan bij de VvE's en voor een efficiënte inzet van ons budget zal het restant van het subsidieplafond van de plusregeling SEEH voor de plusregeling voor woningeigenaren

(ISDE) worden ingezet. Het betreft een bedrag van € 175.000,-. Bovendien zal er, ook gelet op de almaar stijgende gasprijzen, vanuit het programmabudget Energie een extra bedrag van € 250.000,- beschikbaar worden gesteld voor de plusregeling ISDE. Op die manier kan deze Friese plus voor een langere periode in 2022 gegeven worden, en daarmee dus meer woningeigenaren worden bijgestaan in de verduurzaming van de woning.

Nationaal Warmtefonds

In juni 2020 is door de Gedeputeerde Staten van Fryslân het besluit genomen om een incidentele subsidie van € 2.250.000,- te verlenen voor de uitvoering van de Energiebespaarlening regionale variant Fryslân. De subsidie wordt gebruikt om rentekorting te verlenen. Vanuit het Nationaal Warmtefonds is het verzoek ontvangen om de bestaande regeling voor rentekortingen op Energiebespaarleningen aan inwoners van de provincie Fryslân ook beschikbaar te stellen voor Energiebespaarleningen en Energiebespaarhypotheek van Stichting Nationaal Warmtefonds 2 (NWF2). Concreet betekent het verzoek een uitbreiding naar woningeigenaren met een leeftijd boven 75 jaar, met een BKR-codering of met geen of beperkte leenruimte. Bovendien kunnen ook kleinere VvE's op basis van het verzoek een leningen aanvragen. Het verzoek van het Nationaal Warmtefonds wordt gehonoreerd en de subsidie wordt ook beschikbaar gesteld voor NWF2. De looptijd van de subsidie aan het Nationaal Warmtefonds is tot en met 31 december 2022.

Vervolg voor de regelingen

Beide regelingen zijn financieringsinstrumenten die energiebesparing moeten bevorderen. Dit is belangrijk voor een succesvolle warmtetransitie. In het Energieprogramma Fryslân 2022-2025 zijn zowel de warmtetransitie als energiebesparing belangrijke thema's waar verscheidene acties aan zijn verbonden. Deze evaluatie sluit aan bij actie 7c uit het programma. De actie geeft aan dat er voor de huidige besparingsregelingen (de Friese plus en rentekortingsregeling) een grondige evaluatie zal komen om te bepalen of er in 2023 nieuwe regelingen moeten komen of de huidige regelingen worden voortgezet. Omdat er vanuit het Rijk en het Nationaal Warmtefonds wijzigingen zijn doorgevoerd is besloten eerst de kwantitatieve evaluatie uit te voeren waarna er een meer kwalitatieve evaluatie zal worden gemaakt die dieper in gaat op de tevredenheid van de ontvangers en de basis zal leggen voor het vervolg van financiële regelingen voor energiebesparing in de gebouwde omgeving. Op die manier kunnen de wijzigingen die van belang zijn voor dit jaar (2022) snel worden doorgevoerd en kan het vervolg van de regelingen beter worden afgestemd op de behoefte van de Mienskip. De moties 2833 en 2844 worden meegenomen in de kwalitatieve evaluatie en zullen daarmee worden voldaan.

Wij hebben met voorgaande getracht u te informeren over de ontwikkelingen ten aanzien van de wijzigingen, en een doorkijk te geven naar het vervolg, voor de subsidieregelingen om energiebesparing in de gebouwde omgeving te stimuleren. Indien u dat wenst staan wij u te allen tijde ter beschikking voor een nadere toelichting.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Fryslân,

drs. A.A.M. Brok, voorzitter

R.E. Bouius - Riemersma, MBA MCM, secretaris

Evaluatie Energiebesparingsregelingen ‘Friese Plus op ISDE/SEEH’ en ‘Energiebespaarlening’

1. Aanleiding

Op 12 november 2021 heeft minister Ollongren het nationaal isolatieprogramma gepresenteerd. Voor dit programma werd op Prinsjesdag 514 miljoen euro gereserveerd. Het nationaal isolatieprogramma biedt mogelijkheden voor zowel eigenaren van koopwoningen als huurhuizen om de woning beter te isoleren.

De Investeringssubsidie duurzame energie en energiebesparing (ISDE) en Subsidie energiebesparing eigen huis (SEEH) worden voortgezet en het subsidiepercentage wordt verhoogd. Daarnaast maakt de Energiebespaarhypotheek, ontwikkeld door het Nationaal Warmtefonds, het sinds juli 2021 ook voor mensen zonder leenruimte mogelijk om verduurzamingsmaatregelen verantwoord te financieren binnen de gemeentelijke wijkaanpakken en bij de aanpak van gemengd bezit (koop en huur) van een woningcorporatie¹.

Middels de ISDE en SEEH kunnen woningeigenaren en Verenigingen van Eigenaars (VvE's) subsidie krijgen voor isolatiemaatregelen. Afgelopen jaar bedroegen deze subsidiebedragen 20% van de totale investering. In het nieuw gepresenteerde nationale isolatieprogramma worden deze subsidiebedragen verhoogd naar 30% van de totale investering. De wijziging is per 1 januari 2022 ingegaan.

Ook zal in het eerste kwartaal van 2022 het Nationaal Warmtefonds (NWF) 2 van start gaan. Dit is een uitbreiding van het eerste NWF zodat nu ook kleine VvE's en woningeigenaren ouder dan 75 een Energiebespaarlening kunnen aanvragen.

Vanwege de aanpassing van de SEEH en ISDE vanuit het Rijk en de uitbreiding van het NWF, zal de provincie Fryslân haar Friese plusregeling en de rentekortingsregeling opnieuw moeten bekijken. Om de juiste aanpassing te maken, is een kwantitatieve evaluatie van beide regelingen gemaakt. Hierbij is vooral gekeken naar het aantal aanvragen en in welke mate de subsidie wordt uitgeput. Zoals genoemd zijn beide regelingen financieringsinstrumenten die energiebesparing moeten bevorderen en dit is belangrijk voor de warmtetransitie. In het Energieprogramma Fryslân 2022-2025 zijn zowel de warmtetransitie als energiebesparing belangrijke thema's waar verscheidene acties aan zijn verbonden. Deze evaluatie sluit aan bij actie 7c uit het programma. De actie geeft aan dat er voor de huidige besparingsregelingen (de Friese plus en rentekortingsregeling) een grondige evaluatie zal komen om te bepalen of er in 2023 nieuwe regelingen moeten komen of de huidige regelingen worden voortgezet. Omdat er op korte termijn vanuit het Rijk en het NWF wijzigingen worden doorgevoerd is besloten eerst een kwantitatieve evaluatie uit te voeren waarna er een meer kwalitatieve evaluatie zal worden gemaakt die dieper in zal gaan op de tevredenheid van de ontvangers en de basis zal leggen voor het vervolg van financiële regelingen voor energiebesparing in de gebouwde omgeving. Op die manier kunnen de wijzigingen die van belang zijn voor dit jaar (2022) snel worden doorgevoerd en kan het vervolg van de regelingen beter worden afgestemd op de behoefte van de Mienskip.

Deze evaluatie zal antwoord geven op:

- Wat houden de verschillende subsidie instrumenten precies in?
- Hoeveel aanvragen zijn er in het kader van de instrumenten gedaan vanaf de start van de instrumenten tot aan 31 december 2021?
- Hoeveel subsidie/rentekorting is er verleend vanaf de start van de regelingen tot aan 31 december 2021 en wat is het resterende bedrag?
- Kijkend naar de aanvragen en de reacties op de instrumenten die bekend zijn binnen de provincie, welke aandachtspunten voor het verdere verloop van de instrumenten zijn er?

Op basis van de antwoorden op bovengenoemde vragen zal er een advies worden opgesteld voor het verdere verloop van de instrumenten tot en met 31 december 2022.

¹ Bron: [Minister Ollongren presenteert nationaal isolatieprogramma | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl](#)

2. De Regelingen

Friese plusregelingen²

Op 1 september 2020 hebben Gedeputeerde Staten van Fryslân besloten tot het vaststellen van een subsidieregeling waarbij inwoners van Fryslân die via de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO) een subsidie hebben ontvangen (na 31 mei 2020) op grond van de SEEH, in aanmerking komen voor een aanvullende bijdrage op de subsidiewaarde zoals deze is vastgesteld door de RVO Nederland. De SEEH was op dat moment een subsidie aan eigenaar-bewoners en VvE's voor het nemen van twee of meer energiebesparende isolatiemaatregelen zoals genoemd in artikel 4, eerste lid van de SEEH. De SEEH was de enige landelijke subsidieregeling en kende destijds een subsidiepercentage van ongeveer 30%.

De regeling heeft het doel om energiebesparing in Fryslân verder te stimuleren, en dan specifiek voor de bestaande koopwoningen in de particuliere sector alsmede in bestaande gebouwen van Verenigingen van Eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties, waarvan een of meer leden eigenaar-bewoner zijn.

Per 4 januari 2021 kunnen woningeigenaren een aanvraag indienen op grond van de ISDE. Bovendien zijn de percentages per 1 januari 2021 aangepast van 30% naar 20%. Als provincie hebben we hierop geacteerd door een extra plusregeling met een eigen subsidieplafond in het leven te roepen die aansluit bij de ISDE. In onderstaande tabel wordt dit weergegeven:

Tabel 1: Friese Plus op SEEH subsidie en ISDE subsidie.

	SEEH	ISDE
Friese plusregeling	Subsidieregeling Friese Plusregeling energiebesparing eigen huis	Subsidieregeling Friese plus energiebesparende isolatiemaatregelen 2021-2022
Friese plus	1/3 ^e van het SEEH subsidiebedrag dat na 31 mei 2020 ontvangen is. 1/2 ^e van het SEEH subsidiebedrag dat na 31 december 2020 ontvangen is.	1/2 ^e van het ISDE subsidiebedrag dat na 31 december 2020 ontvangen is.
Bijbehorend subsidieplafond	€ 1.800.000,-	€ 1.150.000,-

Daarnaast zijn de subsidiepercentages aangepast. De subsidie op grond van deze regeling bedraagt één derde van de hoogte van het subsidiebedrag zoals door de RVO is vastgesteld voor energiebesparende maatregelen **na 31 mei 2020**, op basis van ontvangen SEEH aanvragen in de periode 1 januari 2020 tot en met 31 december 2020. **Na 31 december 2020** bedraagt de subsidie de helft van de hoogte van het subsidiebedrag zoals door de RVO vastgesteld voor energiebesparende maatregelen op basis van zowel ontvangen SEEH als ISDE aanvragen. Deze wijziging was op basis van een soortgelijke percentage wijziging vanuit het Rijk zoals die is in gegaan op 1 januari jl. (zie inleiding).

Voorbeeld (het verschil tussen 'a' en 'b' is zoals hierboven uitgelegd en heeft te maken met de percentage wijzigingen vanuit het Rijk):

- Is door de RVO op basis van een ontvangen aanvraag in het tijdvak van 1 januari 2020 tot en met 31 december 2020, na 31 mei 2020 een SEEH subsidie verstrekt van in totaal bijvoorbeeld € 1500,- (30%), dan keert de provincie Fryslân $1/3 \times € 1500,- = € 500,-$ aan de subsidieontvanger uit.*
- Is door de RVO op basis van een ontvangen aanvraag na 31 december 2020 een SEEH/ISDE subsidie verstrekt van in totaal bijvoorbeeld € 1000,- (20%), dan keert de provincie Fryslân $1/2 \times € 1000,- = € 500,-$ aan de subsidieontvanger uit.*

Deze subsidie wordt niet direct door de subsidieontvanger aangevraagd. Hij wordt alleen verleend als de Gedeputeerde Staten van Fryslân de gegevens van de subsidieontvanger van de RVO hebben ontvangen; de subsidieontvanger dient hiervoor de RVO toestemming te verlenen. De plusregelingen lopen nog tot 31 december 2022. Dat is de datum waarop de gegevens uiterlijk door Gedeputeerde Staten dienen te zijn ontvangen.

² Bronnen: [Besluit van Gedeputeerde Staten van de provincie Fryslân houdende regels omtrent subsidie voor energiebesparende aanpassingen in woningen \(Subsidieregeling Friese Plusregeling energiebesparing eigen huis\) \(overheid.nl\)](#), [Besluit van Gedeputeerde Staten van de provincie Fryslân van 9 maart 2021, houdende regels omtrent de subsidiëring van energiebesparende isolatiemaatregelen \(Subsidieregeling Friese plus energiebesparende isolatiemaatregelen 2021-2022\) \(overheid.nl\)](#)

Rentekorting op Energiebespaarlening³

In juni 2020 is door de Gedeputeerde Staten van Fryslân het besluit genomen om een incidentele subsidie van €2.250.000,- te verlenen voor de uitvoering van de Energiebespaarlening regionale variant Fryslân. De Energiebespaarlening biedt de mogelijkheid aan mensen met een krappe beurs om een lening aan te vragen voor het nemen van maatregelen voor het energiezuiniger maken van de woning. De lening wordt aangeboden door het Nationaal Warmtefonds (NWF) en via een subsidie vanuit provincie Fryslân aan het NWF kunnen de Friese aanvragers rentekorting ontvangen. De subsidie vanuit de provincie houdt dus in dat het rentekorting geeft aan de inwoners van Fryslân, waardoor het voor de Mienskip aantrekkelijker wordt om een lening aan te vragen voor het doorvoeren van energiezuinige maatregelen. Deze subsidie past binnen de doelstellingen van de provincie Fryslân, omdat het bijdraagt aan het verduurzamen van de regio en daarmee bij het behalen van de energiedoelen.

De subsidie is bedoeld voor twee activiteiten:

1. Verlenen van een rentekorting: het betreft de kosten van het verstrekken van een extra rentekorting op Energiebespaarleningen die aan eigenaar-bewoners of VvE's gevestigd in de provincie Fryslân worden verstrekt voor het treffen van energiebesparende maatregelen in of aan de woningen, appartement of woonboot. Deze activiteit verleent daarmee subsidie aan de inwoners.
2. Uitvoeringskosten: de per verstrekte Energiebespaarlening gepaard gaande kosten gemaakt door het NWF ten gevolge van de te verrichten extra administratieve verwerkingen en periodieke rapportages ten gevolge van het verstrekken van de rentekorting. Deze activiteit helpt het NWF in de uitvoering.

De rentekorting wordt, voor iedere te verstrekken Energiebespaarlening aan eigenaar-bewoner en VvE's in de provincie Fryslân, berekend aan de hand van de netto contant waarde (NCW) methode. Middels deze methode wordt de te vergoeden rentekorting teruggerekend naar een totaal som op het moment van afsluiten van de Energiebespaarlening, dit betreft de volledige looptijd van een verstrekte Energiebespaarlening. Hierdoor kan de te vergoeden rentekorting direct aan het begin worden voldaan en wordt er voorkomen dat er gedurende de volledige looptijd van de lening verplichtingen en de daaraan verbonden administratieve kosten blijven openstaan.

De rentekorting bedraagt 0,5% op het landelijk geldende tarief en kan gebruikt worden voor de volgende Energiebespaarleningen:

1. De Energiebespaarlening voor eigenaar-bewoners met de looptijd van 7, 10, 15, 20 jaar waarbij de voorwaarden en het maximale leenbedrag beschreven staan in het investeringsreglement.
2. De VvE Energiebespaarlening met een looptijd van 10, 15, 20 en 30 jaar, waarbij de voorwaarden en het maximale leenbedrag per appartementsrecht beschreven staan in het investeringsreglement VvE Energiebesparingslening.

De subsidie is aangevraagd door het nationaal Warmtefonds. Woningeigenaren kunnen bij het Warmtefonds een Energiebespaarlening afsluiten. Met deze subsidie kan het Warmtefonds tevens een rentekorting verstrekken aan eigenaar-bewoners en VvE's in de provincie Fryslân.

3. Gebruik afgelopen jaar

Friese Plus Regelingen⁴

Gemiddeld hebben ongeveer 130 woningen per maand in Fryslân een plus op hun SEEH/ISDE subsidie in de periode 1 juni 2020 tot en met 31 december 2021 gekregen.

De Friese Plus op de SEEH ging in werking per 1 juni 2020, waardoor er geen subsidie is verleend in het eerste kwartaal van 2020. In de periode 1 juni 2020 – 31 december 2020 hebben gemiddeld 181 huishouden een plus op hun SEEH subsidie gekregen. In figuur 1 is duidelijk te zien wat de start datum van de Friese Plus regeling was; het aantal aanvragen was in kwartaal 2 nog relatief laag. Opvallend is de sterke stijging tussen kwartaal 3 en kwartaal 4. Dit kan echter verklaard worden door de start van de winter en doordat de SEEH subsidie per 31 december 2020 werd gesloten. Het bedrag dat in totaal als plus op de verleende SEEH subsidie is verleend is afgerond €1.600.000,-, wat betekent dat er nog afgerond €188.600,- beschikbaar is⁵.

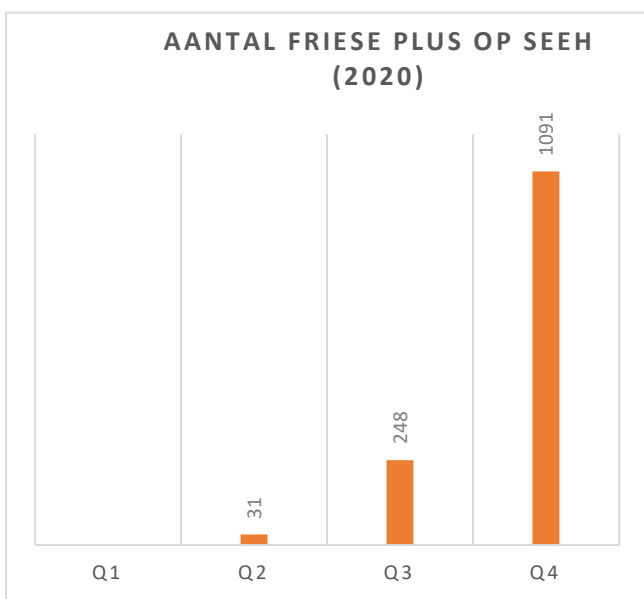
³ Bron: [01783182.pdf](#)

⁴ Bron: RVO

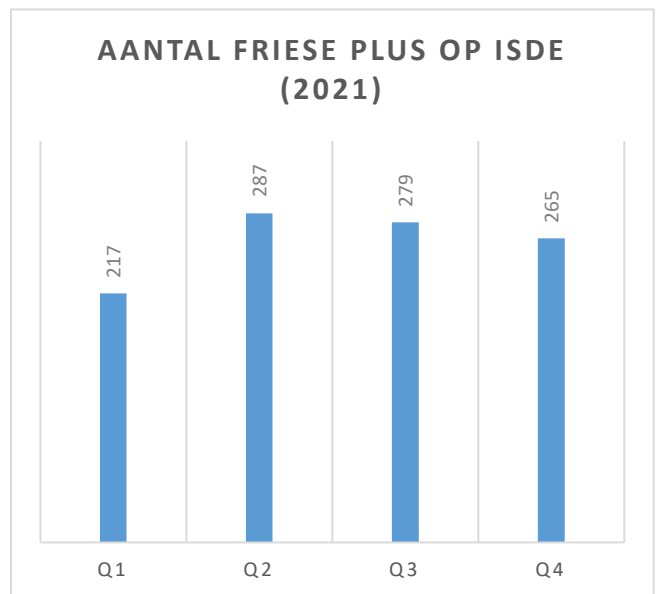
⁵ Cijfers van 10 februari 2022

De Friese plusregeling geldt ook voor de ISDE subsidie, welke vanaf 4 januari 2021 beschikbaar is. In figuur 2 zijn het aantal aanvragen per kwartaal in 2021 gepresenteerd. Het figuur laat een gelijkmatige spreiding van aanvragen zien. In 2021 hebben gemiddeld 87 woningen per maand een plus op hun ISDE aanvraag ontvangen en de gemiddelde gegeven plus per aanvraag was afgerond €540,-.⁶ De Friese Plus regeling loopt nog tot eind 2022 en het resterende subsidiebedrag is afgerond €393.300, en dus is er ongeveer €756.700, van de subsidie reeds verleend)⁵. Dit resterende bedrag is nog beschikbaar voor alle 12 maanden van 2022, wat zou betekenen dat er - kijkend naar de gemiddelde verleende plus in 2021 - nog circa 1.090 huishoudens de Friese Plus op de verleende ISDE subsidie kunnen ontvangen. Dit is in lijn met de aanvragen in het jaar 2021.

Als het aantal aanvragen in 2022 vergelijkbaar gaat zijn met het aantal aanvragen in 2021, dan zal het resterende subsidiebedrag voldoende zijn. Echter, met de grote stijging van de gasprijzen, is het niet onwaarschijnlijk dat meer mensen toch besluiten om het huis beter te isoleren om zo de energierekening naar beneden te brengen. Hierdoor zal het aantal aanvragen voor de Friese Plus regeling ook stijgen en is de kans groot dat het subsidieplafond is uitgeput voor het einde van 2022.



Figuur 1: Aantal Friese Plus op de SEEH aanvragen (en verleend) per kwartaal in 2020.



Figuur 2: Aantal Friese Plus op de ISDE aanvragen (en verleend) per kwartaal in 2021.

Rentekorting op Energiebespaarlening⁷

In 17 maanden tijd (1 augustus 2020 – 31 december 2021) zijn er in totaal 408 leningen verstrekt. Dat is gemiddeld 24 leningen per maand. De hoeveelheid rentekorting verleend in deze 17 maanden is afgerond €381.000,-.

De leningen waren aangevraagd voor verschillende maatregelen, in totaal zijn 1146 energiebesparende maatregelen getroffen. Het aantal energiebesparende maatregelen is groter dan het aantal verstrekte leningen. Dit komt omdat per aanvraag meerdere maatregelen kunnen worden uitgevoerd.

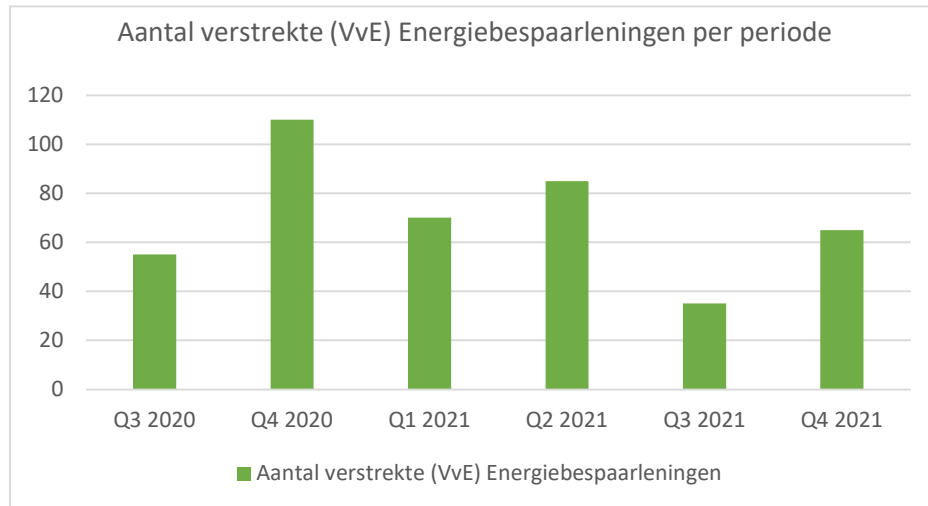
Het gebruik van de energiebespaarlening is verschillend, zie figuur 3 in de bijlage. In het figuur is te zien dat over de verschillende kwartalen het aantal aanvragen verschilt. Tussen kwartaal 2 en kwartaal 3 in 2021 valt vooral de sterke daling van aantal aanvragen op, in die periode is er een daling van ongeveer 45 aanvragen gezien. Echter, vanaf kwartaal 3 in 2021 stijgen de aanvragen weer sterk. In dit kwartaal bevindt zich ook het moment dat de stijgende gasprijzen werden aangekondigd. Dit kan worden beschouwd als een stimulans om toch de woning te gaan verduurzamen om de hoogte van de energierekening te beperken. Dit zou betekenen dat er wel behoefte is aan deze regeling op het moment dat energiearmoede een grotere bedreiging wordt. Om hier meer

⁶ Gebaseerd op data van 31 december 2021

⁷ Bron: [Rapportage Fryslan - 20211231 \(Q4\).pdf](#)

duidelijkheid over te krijgen, zou verder onderzoek moeten worden gedaan en de cijfers voor kwartaal 1 2022 moeten worden afgewacht.

De grafiek laat zien dat de regeling wel gebruikt wordt, ook al is het aantal aanvragen niet constant. De hoeveelheid rentekorting verleend door de provincie en daarmee het resterende bedrag, laat zien dat de verwachting van vraag wellicht niet overeenkomt met de daadwerkelijke vraag.



Figuur 3: Aantal verstrekte Energiebesparingsleningen (afgeronde aantallen) in de periode 1 augustus 2020 tot en met 31 december 2021.⁴

4. Aandachtspunten

Naar aanleiding van de bovenstaande evaluatie van het gebruik van de regelingen en bekende reacties op de regelingen zijn een aantal aandachtspunten per regeling te formuleren. Deze staan in dit hoofdstuk puntsgewijs per regeling geformuleerd.

Friese Plus Regelingen

- Een van de aandachtspunten rondom deze regelingen is dat de aanvraag niet zelf wordt ingediend door de aanvrager, maar dit via de aanvraag bij RVO wordt geregeld. De aanvrager moet bij zijn of haar aanvraag bij het RVO aangeven dat zijn of haar gegevens met de provincie Fryslân gedeeld mogen worden. Dit gaat niet altijd goed en hier komen dan ook de meeste vragen over binnen. Het is de moeite waard om hier kort aandacht aan te besteden om het proces duidelijker te maken voor de aanvrager. Zo kan er bijvoorbeeld extra informatie of uitleg op de website worden geplaatst. Daarnaast zijn er in 2021 twee bezwaarschriften ontvangen. Beide bezwaarschriften zijn ontstaan doordat de aanvrager onjuiste informatie had ontvangen, hetzij in de beschikking dan wel via de website. Beiden hadden wellicht voorkomen kunnen worden door betere communicatie.
- Het is zeer waarschijnlijk dat de subsidieplafonds zijn uitgeput voor de aflooptdatum van de Friese plusregelingen, hoewel dit voor de plusregeling op de SEEH minder zeker is aangezien hier nauwelijks nog aanvragen voor binnen komen. Echter, mocht er gedurende dit jaar een aanvraag van een Friese VvE ontvangen worden, is ook dit plafond uitgeput. Om te zorgen dat de Friese plus op de ISDE de gehele looptijd nog kan worden aangevraagd, zal het budget verruimd moeten worden zodat er subsidie beschikbaar is tot en met 31 december 2022 en meer inwoners geholpen kunnen worden bij de verduurzaming van de woning én de energiebesparing in de gebouwde omgeving verder vordert. Als de regeling wordt voortgezet na 31 december 2022 is het verstandig om opnieuw na te gaan wat een juist subsidieplafond is voor de regeling.
- De ISDE vanuit het Rijk betreft isolatiemaatregelen maar biedt ook subsidie voor onder andere de aanschaf van zonnepanelen, zonneboilers en warmtepompen. De Friese Plusregeling verstrekt alleen een aanvullende subsidie op de ISDE die is vastgesteld voor isolatiemaatregelen. Destijds was hiervoor gekozen omdat dit beter aansloot met de SEEH subsidie en omdat het niet wenselijk was om individuele warmteoplossingen te stimuleren. Daarnaast sluit de Friese Plus op deze manier beter aan bij principe 1 Energiebesparing op 1 uit het bestuursakkoord. Een mogelijk vervolg of aanpassing voor de Friese Plus zou zijn om de regeling zodanig uit te breiden dat het ook mogelijk wordt om een plus te geven op andere technologieën die door de ISDE worden gesubsidieerd.

- Voor het ontvangen van een ISDE subsidie moeten er minstens twee energiebesparende maatregelen worden uitgevoerd. Het is ter oren gekomen dat deze eis voor vele huishoudens in Fryslân een drempel vormt. Voor het uitbreiden van de regeling, het vervolg van de regeling, of voor een soortgelijke regeling, is het verkennen van de mogelijkheden om een subsidie te verlenen voor één enkele besparende maatregel een aandachtspunt.

Rentekorting op Energiebespaarlening

- De afgelopen periode heeft aangetoond dat het budget niet in de buurt van uitputting zal komen en dit roept de vraag op of het subsidiebedrag herijkt moet worden. Echter, het NWF geeft aan dat de afgelopen twee jaar niet representatief waren voor het aangaan van een lening. De onzekerheid die het Coronavirus met zich mee bracht leidde tot terughoudendheid bij de doelgroep. Los hiervan, is er tot 31 december 2021 slechts 17% van het subsidiebedrag besteed voor het verlenen van rentekorting. Dit maakt het onwaarschijnlijk dat in de 12 maanden van 2022 de resterende 83% wel zal worden benut, ongeacht van een stijging van aanvragen.
- De meeste mensen investeren zonder dat ze daarvoor een lening nodig hebben. De mensen die het meeste een lage energierekening kunnen gebruiken hebben bij de verduurzaming de lening juist wel nodig. Met het oog op de stijgende energieprijzen en de daaraan gerelateerde energiearmoede is het beleidsmatig verstandig om een rentekortingsregeling aan te bieden. Echter, het is verstandig om na te gaan of een lening en daarop rentekorting geven een geschikt instrument is om de verduurzaming bij de betreffende doelgroep te stimuleren of dat een andere regeling effectiever en wenselijker is. Dit in verband met een mogelijk vervolg van de regeling maar ook vanwege bovengenoemd aandachtspunt. Juridisch is het overigens niet mogelijk om de subsidie voor het einde van de looptijd ambtshalve in te trekken of te verlagen. Dit is beleidsmatig ook niet wenselijk. Daarnaast zorgt deze subsidie er ook voor dat het behalen van het energiebesparingsdoel uit het bestuursakkoord 'Geluk op 1' dichterbij komt.
- Het kan zijn dat de mogelijkheid op rentekorting bij de Energiebespaarlening minder bekend is onder de Friese inwoners. Om de bekendheid te vergroten, zou het een optie zijn een extra communicatie actie voor de rentekorting uit te voeren. Dit kan gecombineerd worden met extra promotie van de Friese plusregeling en de andere regelingen die betrekking hebben op de verduurzaming van de woning vanuit het Rijk.

5. Advies voor Aanpassing

Aan de hand van de evaluatie en de aandachtspunten is voor beide regelingen een advies opgesteld. Dit advies richt zich in eerste instantie op de aanpassing van de Friese regelingen naar aanleiding van de wijzigingen vanuit het Rijk en het NWF. Daarnaast bevat het advies over de vervolgstappen voor het verder uitwerken van actie 7c uit het Energieprogramma Fryslân 2022-2025.

Friese Plus Regelingen

1. Het is te adviseren om de Friese bijdrage netto onveranderd te laten en daarmee de bijdrage aan te passen van 1/2^e deel naar 1/3^e deel.
2. De uitputting van het subsidieplafond voor de einddatum van de regeling voor woningeigenaren is waarschijnlijk. De regeling draagt bij aan de warmtetransitie doormiddel van energiebesparing in de gebouwde omgeving. De warmtetransitie staat nog voor een grote uitdaging en kijkend naar de energiebesparing in de gebouwde omgeving (16% gedaald ten opzichte van 2010) levert de Friese Plus een goede bijdrage aan de warmtetransitie. Omdat het plafond zeer waarschijnlijk ruim voor 31 december 2022 is uitgeput, is het te adviseren om het budget te verhogen zodat meer huishoudens gebruik kunnen maken van de regeling. Echter, het is niet te adviseren om het budget zodanig te verhogen dat het tot het einde van de looptijd verleend kan worden. Het benodigde bedrag hiervoor zou richting verdubbeling van het subsidieplafond gaan. Om de regeling met minimaal 1 tot maximaal 2,5 maanden te verlengen is het te adviseren het budget met €250.000,- te verhogen. Zo kunnen er nog tussen de 400 en 500 huishoudens extra verduurzaamd worden, maar blijft de aanspraak op het programmabudget beperkt. De uitbreiding van het budget is extra te adviseren in verband met de alsmaar stijgende gasprijzen en de oorlog in Oekraïne.
3. Het is niet aan te raden om de subsidie uit te breiden met andere maatregelen vanuit de ISDE dan alleen de isolatiemaatregelen. Wanneer dit wel zou worden gedaan zou de regeling minder goed aansluiten op principe 1 uit het Bestuursakkoord en ontstaat het risico dat subsidieontvangers met terugwerkende kracht de Friese Plus aanvragen. Budgettair gezien geeft het huidige percentage verleende subsidie ten opzichte van het subsidieplafond ook geen aanleiding om de regeling uit te breiden.

4. Voor het vervolg van de regeling is het te adviseren meer kwalitatief onderzoek te doen om de regelingen vanuit de provincie Fryslân goed aan te laten sluiten bij de wensen vanuit de Friese inwoners. Dit zal voor efficiëntere toepassing van middelen zorgen en kan de energiebesparing in de gebouwde omgeving verder versnellen.

Het advies voor de voortzetting van de Friese Plus regelingen is als volgt: *Het is te adviseren dat op het moment dat het Rijk haar bijdrage voor de SEEH en ISDE regelingen verhoogt van 20% naar 30% (zoals beschreven in de inleiding), de provincie haar bijdrage aanpast van 1/2^e deel naar 1/3^e deel extra subsidie op het door RVO verleende subsidiebedrag. Op die manier blijft de bijdrage van de provincie Fryslân netto onveranderd en blijft de aansluiting behouden bij het uitgangspunt om als provincie 10% aan te vullen, zoals vastgesteld door de Gedeputeerde Staten van Fryslân d.d. 16 juni 2020. Om te voorkomen dat het subsidieplafond voor woningeigenaren ruim voor 31 december 2022 uitgeput is, is het te adviseren het plafond van de Friese plus op de ISDE te verhogen met €250.000,-. Zo kan de Friese plus op de ISDE voor een langere periode worden verleend, waardoor de Friese woningvoorraad verder kan verduurzamen. Het is niet te adviseren om de Friese Plus uit te breiden zodat er ook een plus kan worden ontvangen op de andere technologieën die worden gesubsidieerd door de ISDE subsidie. Als laatste is kwalitatief onderzoek nodig voor er een definitief advies over het vervolg van de regeling kan worden gegeven.*

Rentekorting op Energiebespaarlening

1. Het is te adviseren om te wachten met het toezeggen van een voortzetting van de subsidie. De aanvragen zijn conform verwachting en een deel van de Friese inwoners zal niet zonder een lening de woning kunnen verduurzamen. Echter, of het aanbieden van rentekorting op een lening de geschikte manier is om de huishoudens met een krappe beurs te stimuleren het huis te verduurzamen is niet duidelijk. Hier is verder onderzoek voor nodig.
2. Met de ingang van NWF2 wordt de doelgroep uitgebreid met kleinere VvE's en inwoners ouder dan 75 jaar. Het is te adviseren deze wijziging door te voeren tot in ieder geval het einde van de looptijd van de subsidie.
3. Wel blijkt dat de verleende subsidie aan het NWF aan de hoge kant is en uitputting onwaarschijnlijk. Mocht het als wenselijk beschouwd worden de subsidieperiode te verlengen, dan is het aan te raden om een herijking van de subsidie te overwegen. Aangezien het geld al eerder voor energiebesparende doeleinden gereserveerd is, is het te adviseren om bij verlaging van de subsidie het vrijgemaakte budget voor hetzelfde doeleinde in te zetten.

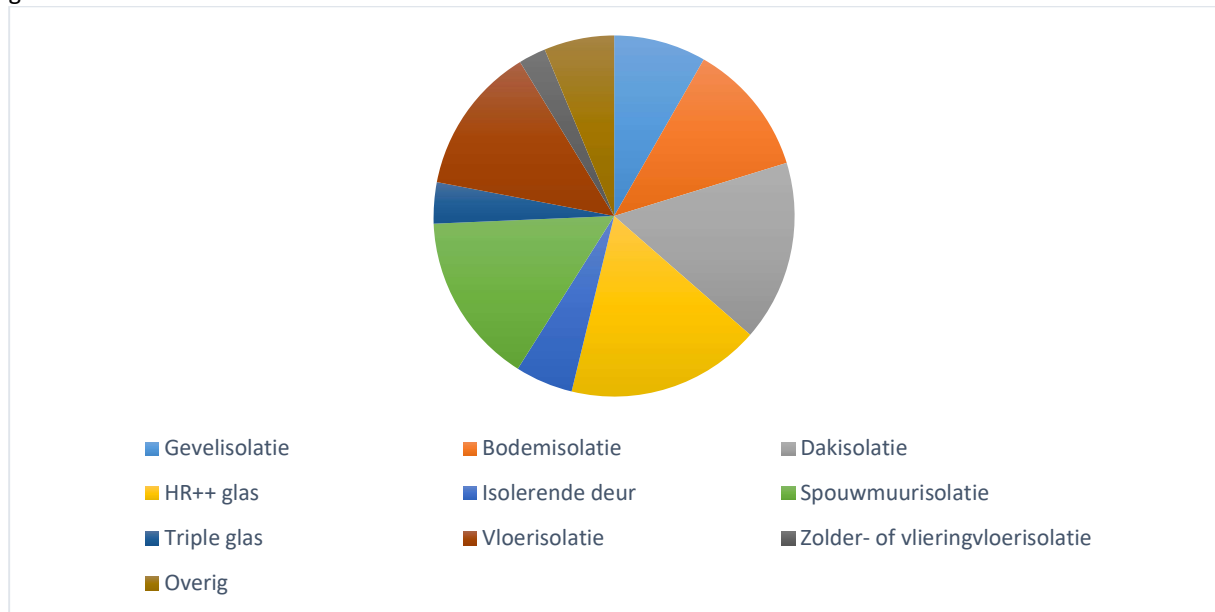
Het advies luidt daarom als volgt: *Het is te adviseren om de rentekortingsregeling uit te breiden zodat er ook rentekorting op het NWF2 kan worden gegeven. Om op de juiste manier de betreffende doelgroep te faciliteren in de verduurzaming, is het te adviseren om te onderzoeken of het voortzetten van de rentekorting gewenst is, of dat er vanuit de omgeving behoefte is aan een ander instrument. Mocht er sterke behoefte zijn om de subsidie te verlengen, dan is het te adviseren om de overweging te maken de subsidie te herijken. Op die manier kan er geld vrij gemaakt worden voor verduurzaming van andere doelgroepen in de gebouwde omgeving. Zo blijft het geld beschikbaar voor hetzelfde doel: het stimuleren van de energiebesparing in de gebouwde omgeving en daarmee dichterbij het besparingsdoel te komen zoals deze is beschreven in het Bestuursakkoord 'Geluk op 1', maar raakt het een grotere groep.*

6. Bijlagen

In deze bijlage zijn de verdelingen van de genomen maatregelen per regeling grafisch weergegeven.

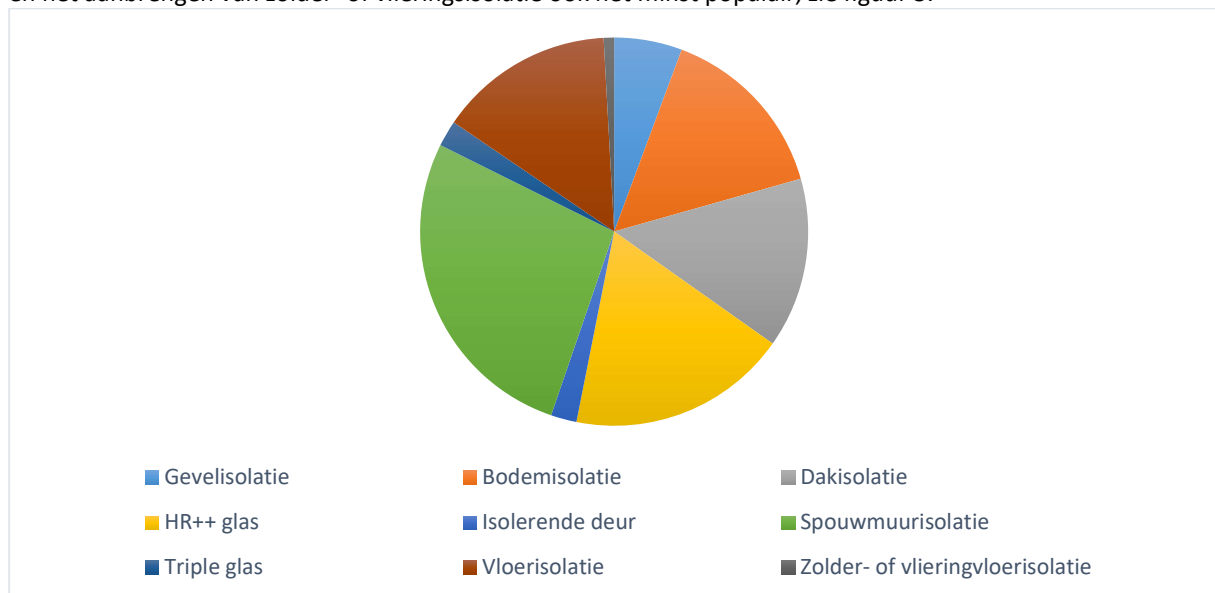
Friese Plus op SEEH/ISDE

In het jaar 2020 zijn er op verschillende maatregelen een plus gegeven op de SEEH subsidie vanuit het Rijk. De meest genomen maatregelen zijn het plaatsen van HR++ glas, spouwmuurisolatie en dakisolatie, zie figuur 4. Voor zolder- of vlieringvloerisolatie, isolerende deuren en triple glas zijn de minste aanvragen voor binnen gekomen.



Figuur 4: Verdeling genomen maatregelen met SEEH en Friese Plus subsidies in Fryslân in 2020.

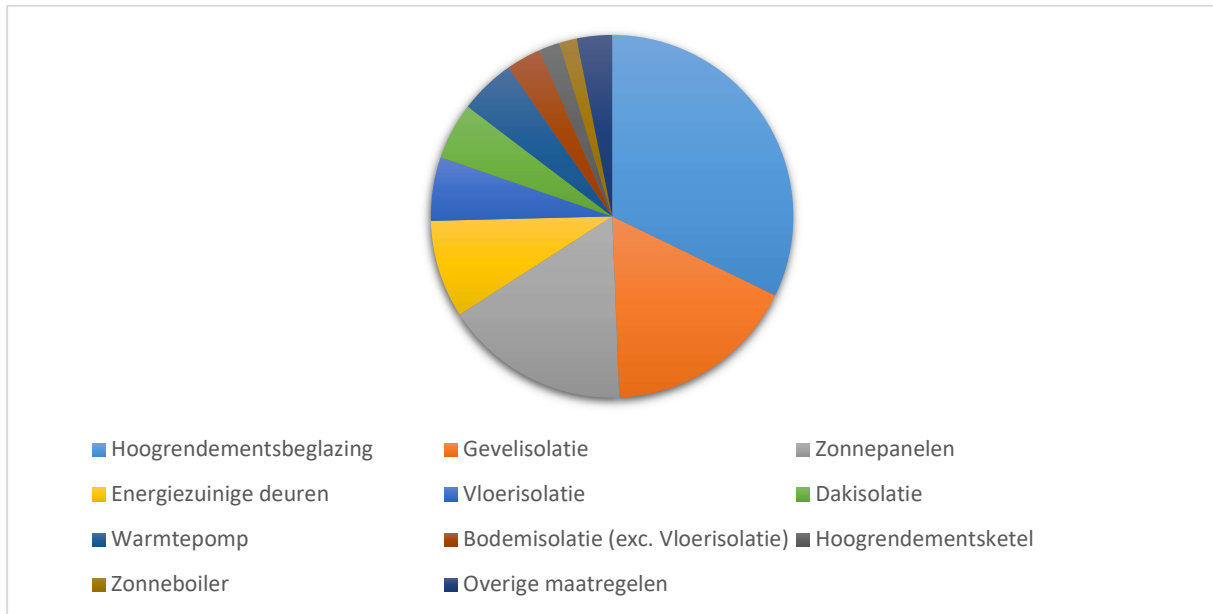
De verdeling van de genomen maatregelen met de Friese plus op de ISDE subsidie is vergelijkbaar met de verdeling voor de SEEH regeling. Ook hier is er vooral HR++ glas geïnstalleerd en is er (extra) spouwmuurisolatie aangebracht. In vergelijking met de hiervoor genoemde maatregelen, is dakisolatie in mindere mate aangebracht dan met de SEEH regeling. Ook voor de ISDE was de aanschaf van triple glas, een isolerende deur en het aanbrengen van zolder- of vlieringsisolatie ook het minst populair, zie figuur 5.



Figuur 5: Verdeling genomen maatregelen met ISDE en Friese Plus subsidies in Fryslân in het jaar 2021.

Rentekortingsregeling

Uit figuur 6 blijkt dat de aanschaf van hoogrendementsbeglazing met de Energiebespaarlening het voornaamst is. Ook populair zijn zonnepanelen en het aanbrengen van gevelisolatie. Kijken naar de minst genomen maatregelen dan zijn dit de installatie van een zonneboiler, hoogrendementsketel en bodemisolatie. Om de vergelijking met de genomen maatregelen met de SEEH/ISDE subsidie, moet er gekeken worden naar de isolatietechnieken. Hieruit blijkt dat de verdelingen voor de energiebesparende regelingen redelijk met elkaar overeen komen.



Figuur 6: Genomen maatregelen met Energiebespaarlening in Fryslân in de periode 1 augustus 2020 – 31 december 2021.